

Specimen Observationum De Supernaturali Virtute Spiritus S. An Et Quatenus Illa Quidem Ecclesiæ Christianæ Perpetuo Præsto Sit?

**Particula Prima : : Qua Rector Et Concilium Academiae Fridericianae
Buetzoviensis Civibus Memoriam Effusi Super Apostolos Spiritus S. Pie
Recolendam Indicunt**

Buetzovii: Typis Ioann. Gotth. Fritzii, [1776]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1833419847>

Band (Druck) Freier Zugang

falsch gebunden

ZfB ME

05. Aug. 1999

entsäuert

Mkl h
3486

Mecklenburgische
Landesbibliothek
Schwerin

es
SPECIMEN OBSERVATIONUM DE SUPERNATU-
RALI VIRTUTE SPIRITUS S. AN ET QUATENUS
ILLA QUIDEM ECCLESIAE CHRISTIANAE
PERPETUO PRAESTO SIT?

PARTICULA PRIMA. = 1

QUA

RECTOR ET CONCILIUM
ACADEMIAE FRIDERICIANAE
BUETZOVENSIS

CIVIBUS

MEMORIAM EFFUSI SUPER
APOSTOLOS
SPIRITUS S.

PIE RECOLENDAM
INDICUNT.

Pfingsten 1776

BUETZOVII

TYPIS IOANN. GOTTH. FRITZII, SEREN. DVC. AVL.
ET ACADEM. TYPOGR.

(1776)

Mul h
3486

Mecklenburgische
Landesbibliothek
Schwerin

460

I. N. J.

In controversiis & quæstionibus ad naturam & indolem christianæ religionis pertinentibus, quæ nostra ætate vehementi animorum motu agitantur, ista quidem, qua de virtute supernaturali Spiritus s. disputatur, insignem locum obtinet. Quæritur an supernaturalis quædam effectio ecclesiæ christianæ perpetuo ita præsto sit, ut non solum mentes hominum supernaturali contagio afficiat, atque talem rerum sensum, talesque mentis motus voluntatisque impulsus producat, quales mens humana suis sibi hoc præsentis rerum statu natura

a 2

tura

tura inſitis intelligendi & appetendi viribus efficere nunquam poſſet, ad conſtituendum chriſtianiſmum tamen neceſſario requirantur, ut ſine illis verus chriſtianus, qualem Scriptura ſ. informare ſatagit, eſſe non poſſit; ſed & quæ chriſtianos tantis viribus exornet & inſtruat, ut etiam extra ſe in rerum creatarum nexu res miraculo plenas & naturæ vires excedentes efficere queant, quæ in aliorum hominum oculos incurrant? Intelligimus igitur, quæſtionem controverſam duplex membrum continere, alterum de productione internorum motuum mentis, iſtiusque ſtatus moralis tum in intelligendi, tum in appetendi facultate, qui ipſum verum & ſcripturæ conformem chriſtianiſmum conſtituit, an iſti quidem mentis affectus a ſupernaturali quodam afflatu Spiritus ſ. pendeant & proficiſcantur, atque hoc pacto ſupernaturalis iſta virtus eccleſiæ uſque ad finem ſæculi ita præſto ſit, ut per eam ſolam, nec per ullas ſolius naturæ vires ad veram chriſtianismi indolem, quod ad internam animi affectionem attinet, homines adſpirare, in eaque perſeverare poſſint & debeant? alterum, an eadem illa Spiritus ſ. ſupernaturalis virtus per eos, qui illius participes ſunt, præter ſalutarem iſtam internam mentis conversionem, ſemper per omnia ſæcula etiam ejusmodi res & eventus operetur & efficiat, quos alii homines oculis conſpicere facileque intelligere poſſint, miraculoſi quid, quod ſupra naturæ vires ſit poſitum, his in rebus verſari, ut morbos miraculoſa ratione pellere, aliaque hujus generis? Eſt vero duplex devius & præceps locus, ad
utrum-

utrumque quæstionis propositæ membrum pertinens, quem nonnulli nostra etiam ætate incauti & cum ingenti rei christianæ detrimento prosequuntur. Etenim sunt, qui plane ullam supernaturalem virtutem & afflatum ad efficiendam vere christianam mentis indolem & affectionem requiri aut necessarium esse negant, & omnia, quæ eo pertinent, ab hominibus naturæ quadam bonitate effici posse contendunt, neque propterea mentem humanam ad recte intelligenda & persequenda christianæ religionis præcepta ullo alio auxilio putant indigere, quo altius supra id, quod natura jam possit, evehatur. Hi igitur, quidquid in libris præsertim novi Testamenti de dono Spiritus s. ejusque operationibus differitur christianisque promittitur, ad miraculosos istos eventus referre solent, qui primis rei christianæ temporibus apostolorum opera ad confirmandam christianam religionem passim contigerunt, nec virtutem istam Spiritus s. ad reliquos christianos, aut ad nostram ætatem ullo modo trahi posse aut debere decernunt. Ut hos homines nominatim insigniam, hoc loco nihil attinet; cum scripta ipsorum ubique ferantur & manibus lectorum terantur. Nonnemo usque eo progressus est, ut vel ipsa *χαρίσματα* & Spiritus s. dona illa, quæ primis christianis contigisse in apostolorum scriptis legimus, aut de collata tantummodo externa potestate prædicandi evangelium, aut omnino de naturalibus quibusdam ornamentis, studio & usu acquisitis, intelligi velle videatur. Alii contra ea promissam christianis Spiritus s. virtutem ad ipsa illa miraculosa

dona extendunt quidem, at eorum vigorem & usum perpetuo in Christi ecclesia adesse debere simul contendunt & propugnant; quorum in numero nostra ætate præcipuus est celebr. J. C. *Lavaterus*, Tigurinus, vir elegantis sed luxuriantis nonnunquam ingenii, qui tum in seinen vermischten Schriften, tum alibi passim in hanc sententiam disputare visus est.

Ut totam hanc causam contra utrumque genus eorum, qui ad alterutrum extremum accedere videntur, copiose in præsentia excutiam, hujus scriptionis angusti limites haud permittunt. At nonnullas observationes in medium afferre haud alienum erit, quarum opera, CIVES, in universum facile statuere possitis, quid verum & scripturæ s. consentaneum, quidue falsum & a veritate remotum sit? Ac primo quidem loco paucula differam, quæ ad indolem mentis humanæ declarandam, & ad modum pertinent, quo ista quidem in cognoscendis & appetendis rebus progredi solet, ut exinde aliqualem notionem possimus concipere, quid sit istud, quod supernaturalis virtus divina ad sublevandam mentem in suis operationibus efficere, quasque vires ea nobis addere possit, ut nihilo secius cuncta naturæ animi nostri conformiter accendant, nec ea ullo modo interturbetur aut evertatur. Quod quidem hoc magis necessarium videtur esse, quod plerique eorum, qui supernaturalem gratiam remove & evertere student, hujus doctrinæ naturam & indolem, qualis ea ab ecclesia nostra propugnatur, & quomodo sese ad indolem mentis humanæ habeat, vix satis intelligere videntur.

videntur; unde accidit, ut cum eam naturæ mentis humanæ repugnare, aut certe ad emendandum animum minus necessariam & superfluam esse comminiscantur, eandem illam nec in scriptura s. videre velint, sed omnes ingenii vires intendant, quo in scripturæ loca eo pertinentia alium sensum, visis suis opportunum, aliqua cum veritatis specie inferre possint. His expeditis deinceps facili negotio intelligere nobis dabitur, quid sit istud, quod oracula divina christianis promittunt, cum ipsis Spiritum s. polliceantur, eumque in christianis adesse & operari affirment? & an ac quo sensu hæc res ad totam ecclesiam christianam per omnes omnium sæculorum vicissitudines pertineat, aut vero primis tantummodo christianis propria fuerit?

Primum igitur teneamus istud, quod cuivis, qui præceptis psychologicis ex philosophorum scholis vel leviter imbutus est, notum & indubitatum esse debet, mentem humanam impelli, appetitumque moveri iis tantum rerum notitiis, quæ claritatem & lucem sufficientem habent, & voluntatis decreta deinceps, si contrariæ rerum notiones animo obversentur, eam sequi partem, quæ tanquam bona & appetenda menti nostræ tanta claritate & luce se insinuat, ut vi sua oppositas res superet, easque obruat quasi, quemadmodum lux major minorem offuscare solet. Unde accidit, cum diliberat mens nostra de rebus eligendis, & cum re ipsa libere eligit, ut in res objectas omni ex parte summam, quæ fieri possit, lucem & claritatem inferre summo studio conetur, quo deinceps ad eam partem accedat eamque
am-

amplectatur, ubi maiorem bonitatis speciem invenire, & majori luce rationes, cur ista sit appetenda, sentire sibi videtur. Quare & humana mens ad eligendas istas res nullam habet vim aut libertatem, quas quales sint, & cur sint appetendæ, tanta notionum claritate cogitando complecti & sentire haud potest, quanta opus est, ut impetum & impulsum contrariarum rerum sustinere & opprimere possit. Sic & si ignavia quadam opprimitur mens nostra, ut laboris & molestiæ tædio deterrita vires suas intendere, & ad objectas res omni ex parte sollicite cogitandas & perpendendas elevare se nolit, sed primo, qui occurrit, impulsui ignobiliter cedat, aut si vi & impetu istarum imaginum abripi se patitur, quas sensus externi, aut phantasia ipsi suggerunt, sic ut perturbato motu feratur, & eligat ac agat, antequam cogitaverit serio de rationibus, cur sit aliquid appetendum, easque perpenderit, tunc libertate & arbitrio suo haud utitur animus, sed ignobili servitute premitur. Hæc notissima Psychologorum præcepta eleganter & erudite ad vitæ usum & formandos hominum mores post alios transtulit *Ed. Seed*, Anglus, cujus *Disquisit.* cur homines sæpe aliter agant, quam agendum esse alias vident & intelligunt? etiam germanice exstat in *dem Brittischen theolog. Magazin*, Tom. II. P. IV. p. 822, ff. & ad declarandam hanc præsentem causam peropportuna est

Jam *altero* loco menti humanæ his in rebus afflatum quendam divinum, ac supernaturalem Dei virtutem succurre posse, quæ excitet animum ad istas res serio

rio cogitandas, quas alias somno quasi oppressus, fuisset neglecturus, eumque eleuet, ut eas tali in luce conspiciat ac intueatur, qualem alias, cum contrariorum impulsuum vi & impetu vineta teneatur, notionibus his nunquam addere potuisset, quo pacto deinceps homo ad has res appetendas, & ad hæc voluntatis decreta capienda efficacissime feratur & impellatur, atque habeat, quo vim contrariorum studiorum reprimere possit. Hoc, inquam, fieri posse, nec naturæ mentis humanæ repugnare, tam clarum tamque perspicuum est, ut vel ipsi præstantissimi gentium philosophi aliqualem hujus rei notitiam habuerint, eamque cogitando a se concipi posse, fassi sint. *Plato in Menone, opp. p. m. 23. seqq. cum disputet, an virtus doceri possit? tandem eo recidit, ut affirmet, virtutem neque doceri posse, neque natura nobis inesse, sed magnos viros afflatu quodam divino exstitisse, quo mens ipsorum ad præclara facinora perpetranda elevata & impulsæ sit. Quin & Socrates apud Platonem in Phædone excelsum istum animum, quo se ex hac vita ad meliorem conditionem abiturum confidit, non philosophiæ, non naturalibus mentis viribus, sed afflatui divino, quem *μαντικὴν παρά τῶν δαιμονίων*, futurorum supernaturalem sensum, a supremo Domino ipsi concessum, vocat, acceptum refert. Simili ratione disputabant recentiores Platonici, & posse nos negabant divinum Numen aliter mente concipere, aut res divinas recte cognoscere, nisi lumen ab ipsis Diis in animum nostrum immittatur. Vid. b. Jo. Laur. Mosheimius in Dissert. de turbata per recentiores Platon. ecclesia,*

b

§. 17.

§. 17. *Dissertat. ad Hist. ecclesiast. pertinent. Volum. I. p. 128. f. Jo. Herm. Witsii Miscel. ff. Tom. 2. Exercit. 20. p. 544. fl. *)* Nec nostra ætate acutissimi philosophi hac in re quidquam offendunt, quod fieri nequeat, aut naturæ & indoli mentis humanæ repugnet. Vir summus, L. B. de Leibniz non tantum in *Theodicea* passim de gratia ita disputat, ut ipsum internum quoddam & supernaturale auxilium, quo sustentetur & elevetur animus ad res a sensu nostro naturali remotas recte capiendas & appetendas, hac in re intellexisse, facile appareat; sed & multo clarius adhuc totam hanc causam hanc in sententiam explicat in *oeuvres philosophiques* cæt. par M^r. Raspe, L. IV. cap. 18. Conf. Ge. Campbell *Dissertat. sur les miracles* cæt. *Introduct.* p. 1. Quin & ipsi illi homines, qui alias tanto impetu in hanc doctrinam invehuntur, passim coguntur fateri, habere se aliquam alicujus virtutis & impulsus supernaturalis notionem, quod fieri hæc res possit, & nonnunquam re ipsa fiat & in mente humana contingat, ut animus excitetur & elevetur ad cogitandum & appetendum, supra quod alioquin fuisset cogitaturus & appetiturus. Vid. e. c. Sam. Crellii *Ethica christ.* L. III. c. 6. Similes sententiæ passim in J. Fosteri *sermonibus*, qui & in vernaculam linguam translati sunt, & apud alios hujus generis scriptores passim occurrunt.

Jam, quod *tertio loco* tenendum est, in libris utique veteris testamenti, vocem *Spiritus* s. ubicunque hic Spiritus hominibus promittitur, in eosque dicitur illabi, semper & ubique supernaturalem quandam & divinam virtutem ac effectiorem completi, quæ a rerum crea-

*) add. M. Aurel. Antonin. Imperat. *Comment.* L. I. c. 17.

creatarum viribus diversa sit, easque superet, facili negotio intelligi potest, dummodo quis attento & libero animo Moſis & prophetarum ſcripta verſare velit. In iſtis præcipue locis, quibus Spiritus ſ. donum, Meſſiæ tempore hominibus obventurum dicitur, hæc ſupernaturalis alicujus virtutis notio tam perſpicue continetur, ut nulla veritatis ſpecie negari poſſit. Nec alio ſenſu priſci judæi, quin & recentiores, unquam hæc loca ceperunt. Eadem ratione, qua *Petrus Joëlis* effatum, *Cap. III, 1. ſ.* ad eventus iſtos in Apoſtoliſ conſpicuos *Act. II, 16. ſ.* tranſtulit, quos ſupernaturales fuiſſe nemo inficiabitur, etiam priſci judæi hoc ipſum effatum reliquaſque hujus generis, quæ de donatione Spiritus ſ. temporibus Meſſiæ expectanda loquuntur, & olim interpretati ſunt & adhuc plerumque interpretantur: quod quidem ut copioſius demonſtrem, hoc loco nihil attinet, cum nemini, qui theologiæ judaicæ antiquioris & recentioris vel levem notitiam habet, ignotum aut obſcurum eſſe poſſit. Perſonalitatem Spiritus ſ. ut hoc loco demonſtrem, aut hujus rei veſtigia & argumenta ſatis luculenta, quæ etiam in vet. Teſt. occurrunt, copioſe exquiram, opus haud eſt. Hæc alio loco demonſtranda ſunt. In præſentia ſufficiat, effectiorem ſupernaturalem in iſta voce contineri, nec aliter unquam a Judæis eandem intellectam fuiſſe.

Quarto cum hiſ hominibus, qui hiſ notionibus imbuti erant, loquebantur Chriſtus & Apoſtoli, iſſque annuntiabant, iſtud quidem, quod patribus ipſorum ſit promiſſum, quodque hi Meſſiæ beneficio obventurum

sibi fore expectarint, nunc re ipsa per JESUM NAZARENUM, qui sit verus Messias, hominibus contingere. Jam ex hoc uno argumento illud sequitur, ut & in Christi sermonibus & in Apostolorum scriptis, cum christianis Spiritus s. donum pollicentur, idque ipsis contigisse affirmant, nulla ratione alius sensus quæri aut fingi possit, quam christianis donari supernaturalem aliquam virtutem, quæ vires hominum naturales excedat. Quas enim, obsecro! judæos putas notiones mente concipere potuisse & necessario debuisse, cum Christum ejusque legatos differentes & affirmantes audirent, hunc JESUM, quo se verum Messiam esse demonstraret, inter alia istam etiam præclaram & mirabilem rem efficere & præstare, quæ patribus promissa erat & a cunctis Judæis expectabatur, ut Spiritum s. super homines effundat ejusque dona & virtutem discipulis suis largiatur? cogita ex. gr. disputationem ipsius Domini, qua se verum Messiam esse per hoc argumentum & beneficium demonstraturum pollicetur, quod credentes in ipsum Spiritum s. accepturi sint, Joa. VII, 37-39. ut hoc oraculum, quod in constructione grammatica aliquid difficultatis videtur habere, recte capias, voces priores, quæ ab initio versus 38 exstant, ὁ πιστεύων ἐν ἐμῇ, proxime jungas velim cum pronomine τῆς, hoc sensu, ut istæ voces sint epexergasia quædam & expressior declaratio, quid & quale sit istud, quod Dominus antea sitienti præceperat, ut scilicet ad Dominum accedat: talis homo, inquit Dominus, est is, qui credit in me, sive, in isto homine, qui sitit, & ad me accedit, intelligo eum, qui

qui credit in me. In voce πιστω deinceps imperativus, quod notissimo hebraismo sæpisse in libris N. T. fieri solet, temporis futuri locum obtinet, *is bibet, sive is istud nanciscetur quod cupit, & a Messia expectat*, nimirum (v. 39.) donum Spiritus s. Totum igitur comma ita exponendum esse arbitror: *si quis inopiam suam sentit, & imprimis Messia beneficia, per prophetas promissa anhelat, (Conf. Luc. II, 25. 38.), is accedat ad me, & tunc quidem satiabitur & beneficiis istis, dono imprimis Spiritus s. largissime imbuetur: is nimirum, qui me tanquam Messiam vera fide recipit est iste, qui accedit ad me, & cui hæc omnia contingent. Quæ sequuntur voces, v. 38, complectuntur comprobationem præcedentium ex scriptura s. Istud fiet, & credentes in me istud Spiritus s. donum adipiscuntur, quemadmodum scriptura s. id quidem promittit, & a Messia expectandum esse prænunciat.* Verba, ποταμοι ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ cæt. non pertinent ad τὸν πιστευόντα, ad eum, qui credit in Messiam, quasi ab hocce homine emanaturi sint fluvii aquæ vivificantis, sed ad Messiam ipsum, de quo scriptura s. magnificum istum & mirabilem eventum prædicit, quod generi humano in adventu suo largissima Spiritus s. dona sit allaturus. Nec enim Dominus hoc loco de eo differit, quid credentes aliis sint daturi, sed quid ipsi a Messia ejusque beneficio sint accepturi, & quid Jesus Nazarenus, quo ipsum verum Messiam esse homines sentiant & experiantur, sit præstiturus, v. 37. 39. Nec etiam alibi usquam hæc loquendi ratio de credentibus adhibetur, quod ipsi sint largituri fluvios aquæ, sed hæc res utique per totam scripturam s. Mes-

siæ argumentum & character est. Conf. *Job*. IV, 10. ff. Atque hoc loco miror, interpretibus, cum quærerent, ad quodnam oraculum Dominus his verbis respexerit, *Zachariae* effatum *Cap.* XIV, 8. in mentem raro venisse, ubi hæ voces propemodum verbotenus leguntur. Conf. *Hesek.* XLVII, 1. ff. Fortasse istud obstare visum est, quod apud prophetam *aqua viventes* dicuntur ex *Jerusalem* exituræ esse; quare quis putare possit, si ad hunc *Zachariae* locum Dominus retulerit sermonem suum, dicendum ipsi fuisse ἐκ τῆς καλίας αὐτῆς, non αὐτῆς. Sed hæc quidem difficultas facili negotio expediri potest. De Mesfiæ temporibus loqui *Zachariam*, vix quemquam inficiaturum arbitror. Jam cum affirmet & polliceatur propheta, isto tempore ex *Jerusalem* aquam viventem exituram esse, utique non ipsam urbem intelligi vult, quod sit fons & auctor hujus aquæ, sed Mesiam, qui *Hierosolymis* fundamenta regni sui, in totum terrarum orbem exituri, sit jacturus, v. 9. Conf. *Luc.* I, 33. XXIV, 47; quemadmodum jam antea hunc divinum eventum totum ad Mesiam ejusque tempora retulerat, *Cap.* XII, 10. XIII, 1. Igitur verba ipsius metonymice ita sunt capienda: ex *Jerusalem*, nimirum a *Mesfia*, qui *Hierosolymis* prima regni sui initia & fundamenta est positurus, emanabit aqua vivificans. Hunc sensum metonymicum accurate & eleganter exprimit nostro loco *Servator*. Sed hæc hæctenus. Redeamus eo, unde digressi sumus. Cogita igitur hæc, quæ ipse Dominus passim disputat, quod tanquam verus Mesias Spiritum s. a prophetis promissum sit largiturus: addas & ea, quæ

Apô.

Apostoli differunt, qui hoc ipsum beneficium, quod prophetæ Mesſiæ nomine polliceantur, nunc in JESU NAZARENO hominibus contingere affirmant & contendunt, ex. gr. *Act.* II, 16. 38. f. V, 32. *Galat.* III, 14, & ſinge jam, nihil eorum, quæ prophetæ prædixerant, & quæ ex verbis eorum judæi a Meſſia expectabant, Jeſum contuliſſe diſcipulis ſuis, nihil virtutis ſupernaturalis, quod vires rerum creatarum naturalemque hominum ſortem excedat, intellexiſſe ipſum & apoſtolos, cum chriſtianis Spiritum ſ. donari, illudque ipſum hoc pacto impleri contenderent, quod prophetæ promiſerant, & judæi tunc quidem expectabant, ſed his magnificis vocibus exilem quandam neſcio quam ſubjeciſſe vim ac poteſtatem, quæ nemini homini iſtorum temporum in mentem venire poterat, & toti indoli ſermonis judæici omnibusque notionibus illius ævi repugnabat; utique Chriſtum ejusque apoſtolos affirmes neceſſe eſt, auditores ſuos ſplendido ſermone ſplendide decepiſſe & ludibrio habuiſſe, atque impoſtores egiſſe, non doctores veritatis. Accedit ad hæc, quod res & eventus ipſe comprobet, Spiritum ſ. cujus chriſtiani fiebant participes, non exilia quædam naturæ dona, ſed ſupernaturalem aliquam effectiorem & virtutem complecti. Manifeſtabat enim Spiritus iſte ſe ſuamque præſentiam paſſim ejusmodi ſignis & effectibus, quos ad naturæ vires referre nemo ſine ſtolida impudentiſſimaque totius rei geſtæ depravatione facile poterit. Conf. *Act.* II, 2. ff. VIII, 15. ff. X, 44. ff.

Jam autem *quinto* loco iſtud imprimis ſollicite & accu-

accurate anquiramus necesse est, qua tandem in re ver-
setur *supernaturale* istud, quod Spiritus sanctus in chri-
stianis efficere dicitur, aut qualis sit illa virtus supra
vires humanas posita, qua replet ille quidem mentem
& animum hominis? Nonnunquam, quod modo vidi-
mus, Spiritus s. eos, qui christiani fiebant, tantis im-
buebat viribus, quæ sufficerent ad efficiendas res &
eventus miraculosos, in sensus hominum incurrentes.
Conf. *1 Corinth.* XII, 7. ff. Idque Apostolorum imprimis
opera intercedente accidere solebat, ut in his, quibus
ipsi manus imponerent, Spiritus s. præsentiam suam
hujus generis miraculosis effectibus manifestaret. *Act.*
VIII, 14-17. Sed num hac in re totum istud contineat-
ur, quod *donum Spiritus s.* appellat scriptura, ita ut hæc
insignis & sublimis res nihil aliud significet, nisi virtu-
tem divinam miracula perpetrandi, qua primi christi-
ani passim instructi fuerunt? id quidem imprimis in
præsentia quærendum est. Hanc quæstionem in uni-
versum Apostolus jam dudum accurate diremit & defi-
nivit, negando eam simpliciter, & contra ea Spiritum
præsentiam suam non in cunctis christianis per mira-
culosa facinora manifestare, affirmando, *1 Corinth.* XII,
29. 30. Quare &, quæ v. 9, habentur, Spiritum s. non-
nullis conferre *fidem*, non de illa fide capi possunt, quæ
ad perpetranda miracula requiritur, cap. XIII, 2. coll.
Matth. XXI, 21; etenim Apostolus excitato versiculo &
sequenti *fidem*, de qua hoc loco loquitur, disserte distin-
guit & separat a virtute miraculosos effectus producen-
di: sed hæc vox hoc loco complectitur in universum
simplici-

simplicem & omnibus christianis communem mentis affectionem, quæ per totam scripturam s. *fides* in Deum, & *fides* Christi appellatur, quatenus illa quidem peculiari alicui dono, quod nonnullis tantummodo, non cunctis christianis contingit, opponitur. Totam Apostoli sententiam inde a v. 4. eo redire arbitror, ut doceat, Spiritum s. equidem in cunctis christianis præsentem & efficacem esse, sed non iisdem illum effectibus præsentiam suam in cunctis manifestare: aliis, prouti sapientiæ divinæ visum fuerit, concedi & donari virtutem, miraculosas res, quæ in oculos hominum incurrant, efficiendi, aliis autem Spiritum largiri nudam tantummodo & simplicem christianam fidem, sive istam internam mentis affectionem & statum, qui ad salutem per Christum consequendam sufficiat. Ex his jam intelligere nobis datur, Spiritus s. donum, quod christianis promittitur, latius patere, & ambitu suo complecti aliquid, quod sit universalius, quam virtus miracula efficiendi, nonnullis tantummodo christianis concessa, & quod pertineat ad omnes christianos: quod quidem paullo copiosius & accuratius, præcipuis quibusdam locis, quibus de virtute & operationibus Spiritus s. differitur, in medium allatis, declarare operæ pretium erit. Ipse quidem Dominus, cum proxime ante ascensionem in cælum repeteret & confirmaret discipulis promissiones sæpius jam antea datas, quod Spiritum s. sint accepturi, nullius miraculosi doni expressam injicit mentionem, sed in universum *δωαµεν, virtutem quandam, sive fortitudinem* commemorat, qua Spiritus s. ipsos

c

ipſos ſit repleturus, *Act.* I, 4. 5. 8. Etenim hæc vox ſtylo novi Teſtamenti, ſi in ſingulari numero ponitur, ſublimem & ſupernaturalem & divinam aliquam virtutem in univerſum indicat, perraro autem peculiarem iſtam virtutem, qua miracula in ſenſus hominum incurrentia accidunt. Dominus igitur, cum hac voce generali utitur, hoc ipſo docet, ſublimem iſtam rem, quam pollicetur diſcipulis, non præciſe & ſtriſtim in miraculoſis donis contineri, ſed in univerſum in excelsa quadam animi magnitudine & fortitudine, qua ſupernaturali Spiritus ſ. virtute ſint imbuendi, ut demandatum munus teſtium de Jeſu Meſſia ſumma cum fiducia & conſtantia obire & exſequi, omneſque contrarios impetus tum formidinis, tum illecebrarum carnis vincere & ſupprimere poſſent. Maniſteſtabat equidem hic Spiritus promiſſus deinceps ſe ſuamque præſentiam eventibus & ſignis quibusdam miraculoſis: at totum iſtud, quod Chriſtus promittebat, non his miraculoſis eventibus paſſim ſeſe exſerentibus in univerſum abſolvebatur, ſed *δυναμει*, virtute iſta, qua veritas & ſumma præſtantia rerum, quas didicerant & aliis annunciabant, ad tantam vim in ipſorum mente elevebatur, ut firmiſſimo voluntatis propoſito iſtis inhærere, eaſdemque excelsis & imperterritis animo in tota vita ſequi, omneſes caducas & terreſtres, quæ ad contraria ſtudia ipſos impellere poterant, contemnere, & in hoc felici tramite uſque ad vitæ finem pergere ac perſeverare poſſent. Conf. *Act.* IV, 8. 33. V, 41. *Rom.* VIII, 35. ff. 2 *Corinth.* IV, 7. ff. Idem in *Stephani* protomartyris exemplo conſpicimus.

mus. Quod *Act. IV, 5.* dicitur, fuisse ipsum *plenum fide* & *Spiritu sancto*, id quidem deinceps *v. 8.* refertur ad plenitudinem fidei καὶ δυναμεις, *virtutis*, ut aperte voces πνευμα ἁγιον, & δυναμις a divino scriptore tanquam synonymæ ejusdemque potestatis adhibeantur. Ac ne putes, cum continuo sequatur, *Stephanum edidisse magna miracula*, vocem δυναμις, *virtutem*, ad hæc facinora præcise & strictim pertinuisse, conferas velim ea, quæ *v. 10.* habentur, Stephanum tanta sapientia & πνευματι, *Spiritu*, disseruisse, cui nemo eorum, qui cum ipso in disputationis arenam descendere audebant, resistere posset. Nulla miraculosa facinora hoc loco intercedebant, sed egregia tantum fortitudo & excelsus animus summaque constantia, qua differebat adversariosque percellebat & confundebat, divino viro tribuitur, quale quid in ejusmodi homine conspiciamus, qui certissima mentis persuasionem veritatem rerum, quas amplexus est & sequitur, in tanta luce intuetur, ut sermonis & orationis flumine, ab isto mentis lumine & constantia proficiscente, quidquid alii in contrarium dicere studeant, facile diluere, nec ipsum quidquam perturbare aut a firmo animi proposito dimovere queat. Vides igitur, quale sit istud in universum, quod Spiritus s. conferebat discipulis Christi, & quali δυναμις, *virtute* ipsos perfundebat. Romana ecclesia, cum *Paulus* ad ipsam scriberet, nullis adhuc miraculosis donis instructa erat. Per totam epistolam ne vel levissimum hujus rei vestigium occurrit. Etenim nullus Apostolorum adhuc ad Romanos pervenerat, qui hujus generis miraculosam virtutem

tem ipsis conferret, & hanc ipsam ob causam Paulus desiderio Romanam ecclesiam visitandi tenebatur, quo ipsis hujusmodi dona impertiretur, cap. I, II. Ipse tamen nihilofecius de christianis Romæ degentibus pronunciat, *Spiritum Dei & Spiritum Christi habitare in illis*, cap. VIII, 9. Atque id quidem deinceps ita declarat, v. 14. ff. ut facile intelligamus, ipsum huic Spiritui tribuere eam mentis confirmationem, qua doctrina christiana tantam vim, claritatem & lucem in Romanorum animo nacta sit, ut ista nixi summa mentis fiducia ad Deum propitium se erigere possint, utque eam in tota reliqua vita sequantur, & rationes totius sensus, judicii & arbitrii sui inde repetant, contrariis cupiditatibus sponte & hilari proposito renuncient easque supprimant, & Deo per Christum propitio firmissima mentis persuasionem & fiducia adhæreant, in eoque acquiescant: his in rebus, inquit v. 26. Spiritum succurrere imbecillitati christianorum, ut mentem ad eas tali virtute & fiducia elevare & erigere possint. Denique cap. XV, 13. totum istud, quale sit, his verbis complectitur: *Deus auctor bonæ spei repleat vos omni gaudio & pace in eo, quod crediditis, ita ut abundetis bonæ mentis spe* PER VIRTUTEM SPIRITUS S. Quid est igitur illud, quod Spiritus s. christianis adfert? utique nihil aliud, nisi ut mentem eorum de veritate summaque præstantia rerum, quæ ipsis per evangelium annunciatae erant, coll. v. 16, ita confirmet, tantamque vim & lucem illis in christianorum animis addat, ut non solum firmissimo & immoto assensu eas amplectantur, sed & in iis gaudeant & acquiescant,

escant, excelsoque animo immortalia bona, quæ in his rebus proponuntur, prospiciant, contemptis reliquis cunctis, quæ mortalibus bona videri possint, tanquam inanibus, fragilibus & minutis rebus. Conf. *Philip. III*, 7. 8. *1 Joa. V*, 4. Hinc & idem *Paulus cap. cit. v. 19*, *virtutem Spiritus Dei*, a miraculis per ipsum editis tamquam rem, quæ latius pateat & ambitu generaliori contineatur, distinguit. Ad *Ephesos* Apostolus *cap. III*. de causis salutis humanæ differens, primo quidem *v. 5*. in *Spiritu Dei* aperte intelligit supernaturalem aliquam effectiorem, qua Apostolis illud sit revelatum, quod nullæ humanæ intelligendi vires assequi potuissent, conf. *1 Corinth. II*, 9. 10, hinc & continuo *v. 7*. eandem hanc rem interpretatur de ἐνεργείᾳ τῆς θεοῦ, de *efficaci operatione virtutis divinæ*. Deinceps *v. 16*. hunc ipsum Spiritum hancque ipsam supernaturalem virtutem Dei precatur Ephesiis, utique non eo consilio & sensu, ut illa ipsas evangelii doctrinas Ephesiis præcise eodem modo proxime & immediate patefaciat & revelet, quo id quidem Apostolis contigerat; harum enim notitiam Ephesii adepti erant per ministerium & institutionem Apostolorum, *v. 8*. ff. coll. *cap. I*, 13: sed ut hæc institutio illæque doctrinæ in Ephesiorum animo, & quod ad totam mentis affectionem & statum attinet, εἰς τὸν ἑσῶ ἀνθρώπον, ad eam eleventur vim illamque nanciscantur lucem, sive ut animus repleatur ea cognitionis firmitate istaque fortitudine, δυναμὶ κραταιῶν, qua opus erat, ut toto animo omnique mentis proposito Christum & quidquid propter ipsum in evangelio promittitur, amplecti, ejus-

que præsentiam & beneficia sentire possint, v. 17: ut de amore Dei erga nos miseros per & propter Christum (conf. *Rom.* VIII, 37. 39. 1 *Joa.* IV, 10. 16) firmissime persuasi magnitudinem & excellentiam bonorum per evangelium ipsis propositorum recte intelligere queant, v. 18, denique ut hoc pacto Christum ejusque amorem unice sequi, contemptisque & enervatis pravis cupiditatibus quoad totum mentis statum integramque vitæ rationem tales evadere possint, quales nos esse Dei voluntas præcipit, v. 19, conf. *cap.* II, 3. seqq. Idque totum tandem Apostolus v. 20. denuo refert ad *δυναμιν τῆς Θεοῦ*, ad virtutem divinam, talemque divinam virtutem ait in christianis præsentem & efficacem esse. Hanc ipsam *δυναμιν*, *virtutem*, qua Christus ipsius animum corroboraverit, Apostolus *Philip.* IV, 19. eo refert, quod magno excelsoque animo & mirabili mentis fortitudine instructus sit, ad omnia vincenda, ferenda, patiēda, & perpetranda, quæ evangelii doctrinæ, quam amplexus sit & annunciet, consentanea sint. Eandemque illam mentis fortitudinem animique robur vult in *Colossensibus* inesse, *cap.* I, 11, ut summa mentis alacritate hilarique Spiritu omnia subeant & exequantur, quæ ad vitam divinam & cum cognitis rebus divinis congruentem vivendam pertineant, conf. v. 10. quam quidem totam causam rursus Apostolus in suo ipsius exemplo, v. 29, non suis viribus tribuit, sed disertissime efficaci operationi divinæ, quæ in ipso adsit, & ad istam animi virtutem producendam efficacem se exhiheat, *κατὰ τὴν ἐνεργειαν αὐτῆς, τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῶι ἐν δυνάμει*. Conf. *cap.* II, 2. 6. 7. Infinita propemodum alia hujus generis loca, quæ apud Paulum Apostolum ubique se offerunt, in præsentia brevitatis studio prætermitto. Unum adhuc Petrum Apostolum audiamus, qui *posteriori epistola* cap. I, 3, *ὡς πάντα ἡμῖν*, inquit *τῆς Θεοῦ δυνάμεως αὐτῆς δεδομένης*, quæ ad piā vitam ducendam pertineant, intercedente cognitione ejus, qui nos vocavit, i. e. Dei cæt.

cæt. verbum *δεδορημενης*, cum in medio genere positum sit, hoc loco vim active significandi induere, jam dudum præstantissimi nonnulli interpretes observarunt. Petrus igitur docet, cognitionem Dei & eorum, quæ Deus per evangelium pollicetur, v. 4, non bonitate quadam nostræ naturæ, nec nostris intelligendi & ratiocinandi viribus ad eam vim in christianorum animis evehi, qua iisdem firmiter inhærere, easque sequi, contrariasque cupiditates vincere, sicque ad eam mentis affectionem vitæque rationem erigere se possint, quæ Deo placet, vereque beatam vitam, moresque omnium virtutum studio exornatos, v. 5. ff. continet; sed divinam quandam effectiorem & virtutem, *την θειαν δυναμιν*, hoc totum ipsis largiri, hancque vim doctrinæ christianæ in ipsorum animo addere. Ex his jam fatis luculenter intelligi posse arbitror, *Spiritum* f. ejusque virtutem, quam in christianis adesse Scriptura f. docet, non præcise in peculiari isto dono, res miraculosas efficiendi versari, sed in universum in eo, ut doctrina evangelii, præstantissimæque appetendi & agendi rationes, quæ in ea continentur, & per sermones & institutionem Christi & Apostolorum sensui & intelligentiæ hominum obijciuntur, ad tantam vim eleventur in tantoque lumine in ipsorum mente ponantur, quo firmissimo assensu eas amplecti & in tota vita easdem sequi, totaque animi fiducia in iis recumbere & acquiescere, & quidquid illis obstat, vincere & superare queant: plane prouti indoles humanæ mentis id quidem postulat, si quidem animus ad res quasdam amplectendas efficaciter impelli, & ad supprimendas contrarias cogitationes & impulsus erigi debeat, ut in eligendis & appetendis rebus plena sua libertate & judicio uti possit. Conf. quæ supra Num. 1. in medium allata sunt. Jam vero hanc rationem & vim, quam adhuc in luculentissimis scripturæ f. effatis inesse vidimus, esse ipsissimam ecclesiæ nostræ doctrinam, & in his contineri, quidquid de supernaturalibus gratiæ operationibus ac de Spiritus f. virtute statuimus & decernimus, neminem fugere potest, qui normales

ac

ac symbolicos libros nostros, ac scripta primorum præcipue doctorum ecclesiæ nostræ ingenue & libero animo usquam perstravit, nec, ut multa testimonia hujus rei proferam, hoc loco opus est. Porro illa vis, quæ per Spiritus s. virtutem menti nostræ additur, ut res divinas in doctrina christiana propositas, earumque veritatem & præstantiam tali in luce notionumque claritate intueri & cogitando complecti possimus, quali opus est, si quidem animum firmo assensu ad eas applicare, iisdemque adelicendum firmum animi propositum dirigendaque voluntatis decreta, & ad dubitationes contrariosque impulsus superandos, uti velimus: hæc, inquam, vis est illud, quod præsci theologi nostri *novas vires* appellant, christianisque, cum ipsorum mens virtute Spiritus s. regeneratur, sive innovatur & novo sensu imbuitur, *novas gratiæ vires* conferri affirmant. Nec igitur *gratia* seu *supernaturales gratiæ effectus* in inani quodam vocum sono versantur, quibus nullæ notiones subjici possint, sed continent res, quæ rationem habent, & naturæ mentis humanæ congruunt, & cogitando concipi possunt.

Hoc loco abrumpamus in præsentia filum orationis, ne longiores simus, quam par est, reliqua, quæ restant, propitii Numinis auxilio alia occasione addituri. Id unum adjicimus, CIVES, cum ex his, quæ in medium allata sunt, jam satis perspicue intelligatis, neminem posse verum christianum esse, nisi qui virtute Spiritus s. sublevatus totum animum a carnis cupiditatibus terrenisque & fragilibus rebus avocatum, ad divina ista & sublimia & æterna bona convertit, quæ in christiana religione proponuntur, iisque totum se impelli & animari patitur, ut hos festos dies eo conferre velit, quo prostrati coram Deo, indigentiam vestram sentientes, enixis precibus divino huic muneri mentem aperiatis illudque studeatis adsequi. Neque enim alias quidquam vos juvat christianos vocari. *Rom. VIII, 9. 13.*

P. P.

BUETZOVII, SUB SIGILLO ACAD.
IPSO PENTECOST. FESTO DIE
MDCCLXXVI.

ac symbolicos libros nostros, ac scripta primorum præ-
torum ecclesiæ nostræ ingenue & libero animo u-
stravit, nec, ut multa testimonia hujus rei profe-
opus est. Porro illa vis, quæ per Spiritus s. vi-
stræ additur, ut res divinas in doctrina christi-
rumque veritatem & præstantiam tali in l-
ritate intueri & cogitando complecti po-
quidem animum firmo assensu ad eas
ciendum firmum animi propositum
creta, & ad dubitationes contrari-
velimus: hæc, inquam, vis est
novas vires appellant, christi-
te Spiritus s. regeneratur, si
novas gratie vires conf-
supernaturales gratie eff-
tuntur, quibus nullæ no-
rationem habent. humanæ congruunt, & cogi-

Hoc loco præsentia filium orationis, ne longio-
res simus, præsentia, quæ restant, propitii Numinis au-
xilium alia. Id unum adjicimus, CIVES, cum ex
his, quæ præsentia sunt, jam satis perspicue intelligatis, ne-
minem christianum esse, nisi qui virtute Spiritus s. sub-
leum a carnis cupiditatibus terrenisque & fra-
catum, ad divina ista & sublimia & æterna bona
in christiana religione proponuntur, iisque to-
li & animari patitur, ut hos festos dies eo conferre
prostrati coram Deo, indigentiam vestram sentien-
is precibus divino huic muneri mentem aperiatis illud-
tudeatis adsequi. Neque enim alias quidquam vos juvat
istianos vocari. Rom. VIII, 9. 13.

P. P.

BUETZOVII, SUB SIGILLO ACAD.
IPSO PENTECOST. FESTO DIE
MDCCLXXVI.

